34353.
W439

Q. D. B. V.

DISSERTATIO MEDICA INAVGVRALIS

DE

OPOBALSAMO

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

WILHELMO HEINRICO

DVCE SAXONIÆ IVLIACI CLIVIÆ MONTIVM ANGARIÆ

WESTPHALIÆ ET RELIQVA

SVB PRÆSIDIO

IOANNIS HADRIANI SLEVOGTII

HEREDITARII IN Ober-Roßla

MED. D. ANAT. CHIR. ET BOT. P. P. ITEMQVE MED. DVC. PROV.

ACADEMIÆ H. T. PRO-RECTORIS

PRÆCEPTORIS AC PROMOTORIS SVI VENERANDI

PRO LICENTIA

SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES ET PRIVILEGIA

MORE MAIORVM RITE CONSEQVENDI

SOLENNI PHILIATRORVM EXAMINI SVBMITTIT

AVTOR

IOANNES SAMVEL HEINSIVS

LONGOSALISS. THVRINGVS

AD DIEM XXX SEPTEMBRIS MDCCXVII.

IN AVDITORIO MEDICO

HORIS ANTE ET POST MERIDIANIS

IENÆ

LITERIS WERTHERIANIS.

LXIII.

4 pl

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

PRÆFAMEN.

CUm, poſt abſolutum in hoc Muſarum domicilio curſum academicum, reliquas Saxoniæ Academias, & imprimis Dresdam, ſedem illam regiam longe celeberrimam, adirem, ibi inter plurima alia, viſu & notatu digna, in pharmacopolio aulico viſui oblata eſt lagena plumbea, balſamo de Mecha olim plena, quæ AVGVSTISSIMO REGI, DOMINO MEO CLEMENTISSIMO, ab Imperatore Turcico, inter alia munera ſplendida non ita pridem donata fuerat. Ipſa lagena, rudi Minerva elaborata, triumque librarum & ultra capax, erat rotunda; cujus orificium, orbe magno circumdatum, calamum ſcriptorium vix admittebat, cui ſigillum Imperatoris Turcici, ne fraudi locus daretur, impreſſum fuerat. Cum deſiderantis balſamum illud viſui guſtuique offerretur, præſtantiam ipſius probe deprehendi, & donum illud regium miratus ſum.

Ex illo tempore aliquod in hoc balſamo collocavi ſtudium, & non minus nova, quam antiqua de hoc evolvi

ſcripta, non quidem eo animo, ut aliquid de illo Juris publici facerem, quam ut me ipſum de natura & virtutibus illius plenius informarem. Cum vero jam thema aliquod ad diſſertationem inauguralem deſiderarem, non putavi, me melius invenire poſſe, tam ob balſami hujus ſvavitatem, & uſum certe polychreſtum, quam ob materiæ raritatem. Ut itaque SUMMUM NUMEN laborem meum qualemcunque ita fortunet, ut omnia vergant in ſui nominis gloriam, & ægroti proximi ſalutem, ſupplicibus peto precibus.

Cap. I.

Exiſtentiam, Nomina, & definitionem Balſami & Opobalſami ſiſtit.

§ I.

PRimo omnium perquirendum eſſe duxi, an balſamum ejusque ſuccus, de quo in præſenti agendum mihi eſt, adhuc ſit in rerum natura. Huic labori certe ſuperſedere potuiſſem, niſi contradicentem haberem Nicol. Monardum, qui balſamum verum periiſſe ſcribit. Sic enim cap. 9. Hiſtoriæ ſimpl. Med. novi orbis, quæ Cluſio librum X Exoticor. conſtituit ipſius verba ſe habent: *Multis jam annis periit balſamum illud, quod in Ægypto naſci ſolebat, nec usquam gentium amplius invenitur.* Sed cum aſſertum hoc non modo divinæ providentiæ, omnium ſpecierum creatarum conſervatrici, ſed & tot virorum teſtimoniis, oculariquе inſpectioni Alpini, qui per novem annos hoc balſamum ejusque naturam indefeſſo indagavit ſtudio, contrarietur, merito illud cum Cluſio rejicio, qui in Scholio ad l. c. ita loquitur: *Falleris Monarde; nam Arabia felix, quæ ſola balſami plan-*

plantas ab omni ævo protulit, & adhuc profert, legitimum balſamum præbet.

§ II.

Nomen vero BALSAMI, ſi quis paulo accuratius conſiderare velit, facile id neque latinum, neque græcum eſſe deprehendet. Quanquam enim non deſint, qui id ἀπὸ τοῦ βαλεῖν καὶ ἀμᾶσθαι ut divinam meſſem, ſeu coelitus datam denotet, derivare velint, quivis tamen, vel leviter litteris imbutus, videt, illam etymologiam minus huc quadrare. Cum enim ipſa materia, ante harum gentium tempora, apud orientis populos nata, & in uſum vocata fuerit, ab iſtis etiam primam ejus appellationem expectandam eſſe, veroſimile videtur. Hinc, cum neque Latium neque Græcia, ſed Arabia genuina patria balſami ſemper fuerit, & adhuc ſit, duplicem in hæbræa, ceu potiori inter orientales lingua, ejus originem deprehendo. Prima ſatis ingenioſa eſt, cum a nomine בעל & שמן deducatur, ut *Dominum ungventorum, ungventumque optimum* & præſtantiſſimum ſignificet; quam celeberrimus Borrichius etiam in lingv. pharmacop videtur approbare. Conferatur quoque Illuſtr. Wedelius in Pharmac. acroam, ſub tit. Balſami, & C. Hofmannus, de medic. off. lib. 1. c. 30. Altera non minorem applauſum meretur, itidem בעל & שמים deſumta, ut *principem aromatum*, & imprimis gummatum, aut *gummi optimum* note; videturque prior derivatio melius ad balſama artificialia, poſterior vero ad nativa, meumque magis quadrare. vid. Druſius, L. 10 Obſervat. c. 24, & L. 5 1, c. 9. Glaſſius in Philolog. Sacr. Libr. 4, Tract. 1. p. 957.

§ III.

Cum autem multis concretis in medicina & pharmacia nomen BALSAMI imponatur, quæ commode in nativa & artificialia diſtingui poſſunt; jam in præſentia, ſepoſitis artificialibus, tantum de nativo quodam, eoque omnium præſtan-

ſtantiſſimo loquar. Neque vero mihi cum balſamo Peruviano, Tolutano, Capaivano, aut aliis, quibus omnibus ſua quoque laus debetur, res eſt; ſed cum illo potius, quod in Arabia a natura producitur, &, ab urbe illius regionis celeberrima Mecha, nomen gerit. Dicitur alias, & imprimis veteribus Græcis, Opobalſamum, quaſi *ὀπὸς τȢ βαλσάμȢ*, non aliter ac opoponax *ὀπὸς τȢ πάνακος*, non vero, ut Egeſippus Libr. 4, c. 17, de bello Judaico vult, *ἀπὸ ὀπῆς τȢ βαλσάμȢ*, *a rima balſami*, quoniam per rimam fruticis effluit. Item *βαλσαμέλαιον*, oleum balſaminum, ſuccus balſami, balſamum Syriacum, Ægyptiacum, Judaicum, Cairinum &c. Germanis der rechte Orientaliſche Balſam/ vel der wahre Arabiſche Balſam/ a locis ſcilicet, e quibus ad nos affertur.

§ IV.

Monendum vero hic eſt, minus recte, ſi ſtricte res examinatur, nomina *Opobalſami* & *balſami* confundi, & utrumque ſucco illi reſinoſo imponi: cum potius rectiſſime, monente Keuchenio, in notis ad Seren. Sommon. p. 87, Balſamum proprie de *arbore* & *planta*, Opobalſamum de *ſucco* & *reſina*, Carpobalſamum de *fructu*, & Xylobalſamum de *ligno* dici debuiſſet. Attamen error iſte, ſi ita nominandus eſt, jam fuit veterum poetarum, qui ſæpiſſime hæc duo nomina confuderunt: ut ex illo Martial. Lib. 3, ep. 63, elucet:

Balſama qui ſemper, cinnama ſemper olet,

& iterum Libr. 4, epigr. 59,

Balſama me capiunt, hæc ſunt ungventa virorum.

Quod vero per hæc opobalſamum intelligatur, ex inſcriptione epigrammatis patet: ſic Virgil. 2. Georg. v. 118,

Quid tibi odorato referam ſudantia ligno
Balſama.

Imo majori adhuc errore laboravit Juſtinus, qui Libr. 36, c. 3, fruticem nominat opobalſamum & reſinam, ex illo ſtillantem, balſamum. Conferatur Salmaſius, in Exercit. Plinian.

nian. ſupra cap.35, Solini. Negandum tamen non eſt, fuiſſe & accuratiores, qui hoc diſcrimen obſervarunt, ut eſt illud Statii 3, Sylv. 2, v. 141.

Candida felices ſudent opobalſama virgæ.

§ V.

Coeterum in ſacris ſæpe fit mentio balſami ſub nomine צֳרִי vel צְרִי verb. gr. Geneſ. 37, v. 25, c. 43, v. 12. Jerem. 8, v. 22, c. 46, v. 11, c. 51, v. 8, &c. Ubi illud vocabulum ab eruditis interpretibus plerumque vertitur opobalſamum. Hinc ridicula ſane eſt translatio illa in verſione hæbræo-germanica pentatevchi, ubi per *theriacam* hæc nomina exprimuntur, cum nemo eruditorum facile crediderit, Jacobi tempore theriacam jam dum fuiſſe in uſu.

§ VI.

Ut autem melius pateat, quid per opobalſamum intellectum velim, locus nunc definitionem exigit, quam ideo exhibeo: *Eſt Opobalſamum reſina liquida, odoris ſvavis & ſumme penetrantis, ſaporisque modice acris & ſubamari, ex parte dentibus adhærens, coloris aurei fere; quam frutex, in Arabia felici naſcens, vulneratus ſtillat, ſale volatili oleoſo & virtutibus plane polychreſtis gaudens.*

§ VII.

Genus Opobalſami hujus reſinam dixi, quæ, in genere, ſubſtantiam 🜍eo-ſalinam, plus minus ſolidam aut fluidam, ignis capacem, & in oleis ſpiritibusque ſulphureis promte, in aqua vero ægre, aut plane non ſolubilem, notat; ut diſtinguam opobalſamum a gummatibus & gummi reſinis, quorum illa facile ab aqua ſolvuntur, hæ vero non, niſi propter admiſtas particulas gummoſas ſalinasque, cum ipſa combinantur. Convenit igitur hujus nobiliſſimæ reſinæ ſubſtantia cum terebinthina, & magnam cum ea affinitatem habet. Ut vero conſiſtentiam & externum habitum objecti noſtri definiti clarius exponerem, nominavi illud reſinam liquidam; quod non ita intellectum volo,

ac

ac ſi, inſtar olei alicujus tenerioris, vel ſpiritus vini, liquiquida ſit: ſed ut innuam, balſamum, ſi recentius fuerit, talem aptitudinem fluendi poſſidere, qualis reſinis aliis mollioribus, â *ῥέειν*, ut volunt, nomen ſortientibus, competit: nec, niſi diu aſſervatum, demum ſpiſſius evadere.

§ VIII.

Quod differentias ſpecificas attinet, deſumſi eas ab odore, ſapore, colore, elementaribus particulis, & viribus tribuique ipſi *ſvavem odorem & ſumme penetrantem*, talem ſcilicet, quem vulgo *balſamicum* vocant. Isque tamen pro ratione ætatis, variat. Recens enim, & primum e vulnere fruticis eductum opobalſamum, tam forti fragrantique gaudet odore, ut plethoricis, inter odorandum, ſanguinem e naribus elicere ſoleat. Quod fit, quoniam ſal volatile, cum acido nativo, ſulphuris coagulum præſtante, nondum eſt centraliter remixtum, & hinc illud magis eminet: facta vero arctiori mixtura, fit mitius, & ſvavius ſpirat. Conſtituit enim ſimplex hocce normam & regulam quaſi odorum balſamicorum, ita ut omnes alii ſecundum hunc menſurari debeant. Hinc quando terebinthina, v. gr. aut myrrha, aliaque odorem habere dicuntur balſamicum, tunc indicatur, talia concreta ad hujus reſinæ modum olere, olfactumque grata aliqua *ἀναθυμίασι*, unicuique ſpeciei propria, afficere. Conferatur Veslingius, Ep. 63. & 65, ubi prolixius de odore agit, dicitque: *fragrantiam habere opobalſamum optimi olibani & myrrhæ ὀσμία ſuperiorem.*

§ IX.

Saporem quod attinet, deſcripſi eum in definitione, quod modice *acris* & *ſubamarus* ſit. Idem ſentiunt, qui verum & genuinum opobalſamum viderunt, & qualitates ejus examinarunt, quale etiam Dresdæ vidi. Ex antiquis Dioſcorides Libr. 1, c. 18, paucis, aſt ſignificantibus verbis, potiores externas qualitates ita effatur: ἐςὶ δὲ ὁπὸς

καλὸς

καλὸς ὁ πρόσφατος, τῇ ὀσμῇ εὔτονος, καὶ εἰλικρινὴς, καὶ μὴ παροξίζων, εὐδιάλυτος, λεῖος, στύφων καὶ δάκνων μετρίως τὴν γλῶσσαν: *Eſt autem ſuccus bonus, qui recens, validi odoris, ſincerus, non ad acorem vergens, dilui facilis, lævis, adſtringens & modice mordens linguam.* Inter neotericos unicum adduxiſſe ſufficiat Hoffman. in Clav. Schroeder. cui ad latus poni poteſt Hermannus, in Cynoſ. Mat. Med. p. 277.

§ X.

Cum porro colorem ipſi in definitione aureum tribui, opobalſamum mediæ ætatis intellectum volo, qualem neque prorſus novum, neque annoſius præ ſe fert. Si enim adhuc recens, & primum e vulnere fruticis educta eſt reſina, *candida* eſt, ſecundum Statium, ſive lactei coloris, inſtar olei olivarum, recenter expreſſi; ob particulas reſinoſas, nondum perfecte cum aquoſis remiſtas. Poſtquam vero hoc factum eſt, in *viridem, clarum*, & tandem *auream* permutatur. Denique vero, poſt longum tempus, conſumta ſcilicet nativa humiditate aquea, ipſam diluente, non aliter, ac olea alia deſtillata & expreſſa, ſpiſſeſcit, & in melleam conſiſtentiam abit. Et ex hoc fonte conciliandi ſunt autores, qui hac in re valde diſſentiunt, alii enim albicans opobalſamum deſcribunt, ut paulo ante citatus Hermannus, l. c. alii aureum, ut Mangetus, in Biblioth. pharmacevtic. alii pellucidum & limpidum, ut ipſe Dioſcorides, l. c. Si vero hæc loca de diverſis opobalſami ætatibus intelligo, quemlibet verum ſcripſiſſe & recte ſtatuiſſe apparet.

§ XI.

Dixi etiam, reſinam gaudere ſale volatili oleoſo, quod non minus ex odore & ſapore, quam ex ipſis viribus & ἀνάλυσι chymica elucet. Sal enim in ea eſſe, ſapor acris & modice mordens ſatis ſuperque demonſtrat; cujus etiam ratione medicamentis, urinam cientibus, & calculum reſolventibus, adnumeratur, ipſius Dioſcoridis elogio; hæ enim particulæ

huic operationi præ aliis velificantur. Sulphur ſe prodit odore, unctuoſitate & inflammabilitate ; totum enim φλογιςόν ἐςι. Utrumque vero volatile eſſe, ex odore penetrante colligendum. Hunc enim ponderans Galenus, Libr. 6, de Medicam. ſimpl. facultat. βάλσαμον ξηραίνει καὶ θερμαίνει κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόςασιν. Ἐςὶ δὲ λεπτομερὲς, ὡς ἀρωματίζων. Ὁ δὲ ὀπὸς αὐτοῦ λεπτομερέςερός ἐςι δυνάμεως, ἢ καὶ αὐτὸ τὸ φυτὸν: *Balſamum*, inquit, *deſiccat & calefacit ſecundo gradu, eſt autem tenuium partium, ita ut odoratum ſit; Succus vero ipſius, magis adhuc tenuior exiſtit viribus, quam frutex ipſius.* Quod nihil aliud eſt, quam opobalſamum habet in ſe ſal ſulphurque volatile. Magis vero adhuc id demonſtrat deſtillatio, cujus auxilio, leviſſimo etiam igne, elicitur oleum odoratiſſimum; quod ſal ſuum volatile abunde præ ſe fert, non minus quam illud, quod ex deſtillatione aromatum, ſeminum, corticum, ſimiliumque odoratorum, impetratur. vid. illuſtr. Wedel, in Schediasmat. de ſale volatil. oleoſ. Præter hoc vero non negandum, eſſe in opobalſamo quoque fixiores minusque mobiles particulas, non minus, ac in terebinthina, quæ in analyſi chymica in fundo reſident, ad emplastra in variis vulneribus & ulceribus uſurpanda.

§ XII.

Ex his opobalſami deſcriptionibus, facile cognoſcendum eſt, illud, quod hodie vulgo in noſtris officinis, ſub hujus titulo, venditur, minus eſſe veterum & genuinum, utpote quod durum & friabile exiſtit, odorem præ ſe fert ſtyracis, cujus & reſinam eſſe puto. Conferatur Mathiolus in not. ad Dioſcoridem.

CAP.

CAP. II.

Patriam, Fruticem, Collectionem, Differentias, Notas bonitatis & Pretium Opobalſami exhibet.

§ I.

PAtria & locus natalis genuinus opobalſami a variis autoribus varius determinatur, ita, ut difficile fere ſit, veritatem hac in re eruere. In eo quidem omnes, quotquot ſunt, conveniunt, quod pars illa Aſiæ, circa mare rubrum, mediterraneum & ſinum Perſicum ſita, feliciſſimus tractus ſit, qui opobalſamum reliquo orbi communicare poſſit; in determinanda vero ſpeciali regione maxime diſſentiunt. Alii enim Judæam, alii Syriam, alii Ægyptum, alii, & imprimis neoterici, Arabiam felicem, tanquam locum natalem celebrant.

§ II.

Et quidem pro Judæa ſtant plurimi autores antiquiores, Plinius, Libr. 12, c. 25, & ejus epitomator Solinus, c. 35, Joſephus, Libr. 14, c. 7, Dioſcor. Lib. 1, c. 18, Juſtinus, Libr. 36, c. 3, Strabo, Tacitus, aliique, qui uno ore profitentur, Judæam locum natalem eſſe balſami veri; imo nonnulli, quos inter eſt Plinius, l. c. affirmare vix erubeſcunt, fruticem illum nuſpiam gentium inveniri, niſi in hac ſola terra; quod tamen manifeſto contra aliorum ſcriptorum fidem dictum eſt. Hoc vero iſtis ſcriptoribus facile concedo, balſamum in iſta regione creviſſe, & in hortis, imprimis in campo Hierico in magna copia cultum fuiſſe; hoc autem quæſtionis eſt, an Judæa genuina ipſius ſit patria, & an ſponte ibidem natum fuerit, an potius ex alia regione huc ſit allatum, quod proba-

biliſſimum videtur. Plurimæ enim ſunt cauſæ, quæ huic ſententiæ fidem facere poſſunt, ex quibus duas tantum adduxiſſe, pro ſcopo noſtro ſufficiat. Primo enim omnes peregrinationum deſcriptores negant, ſe in hac regione balſamum vidiſſe. Conferatur Schmetius, in Miſcellan. Medic. p. 498. Si vero terra ſancta ſeu Paleſtina eſſet hujus fruticis genuina & indigena patria, certe non deſiiſſet, poſtquam cultura deſiit, ſed ſponte propagata fuiſſet, & hodienum eſſet ſuperſtes. Neque enim ſufficiunt argumenta, a Clar. Relando in Palæſtina prolata; quippe quæ ſunt valde infirmia, ideoque refutatione non opus habent. Deinde vero ipſi Judæi negant, vel ſaltim dubitant, illorum terram eſſe genuinam patriam. Hinc Joſephus, Libr. 8, c. 2, *λέγουσι* inquit, *δὲ, ὅτι καὶ τὴν τοῦ ὀποβαλσάμου ῥίζαν, ἣν ἔτι νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, ταύτης τῆς γυναικὸς δούσης ἔχομεν: dicunt etiam, quod ex fœminæ illius, balſami arborem, quæ adhuc in terris noſtris creſcit, donatione habeamus.* Loquitur vero de Regina Arabiæ, quæ Salomonem viſitaverat. Conferatur Hofmannus, de Medic. officinal. Neque obſtat ſententiæ huic locus Geneſ. 43, v. 10, ubi Jacobus, inter cæteros terræ fructus, & balſamum commendat filiis ſuis ad ſumendum ſecum pro munere in Ægyptum, cum ה illud, nomini ארץ præfixum, non ſit demonſtrativum, ut hujus terræ, ſed articuli, ut ſimpliciter terræ ſignificet. vid. celeberr. Danzius, in Interpret. § 55.

§ III.

Syriam balſami patriam eſſe, affirmat Theophraſtus, qui Libr 9, c. 6, Hiſtor. Plantar. ſcribit: *τὸ δὲ βάλσαμον γίνεται ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ περὶ Συρίαν. Balſamum in valle Syriæ provenit.* Sed quoniam, ipſo hoc autore teſte, in duobus tantum hortis cultum fuit, veroſimile videtur, illud vel ex Arabia, vel Judæa huc fuiſſe allatum: quæ & ſententia eſt Alpini, in Dialogo de Balſamo.

§ IV.

§ IV.

Neque Ægyptus genuina & indigena balſami patria eſt. Quanquam enim Dioſcorides, &, poſt illum, alii plures id teſtentur; cum tamen neque Herodotus, neque Strabo, neque Diodorus, qui de Ægypto tam accurate ſcripſerunt, aliquid de balſamo Ægyptio ſcriptis mandaverint, neque quisquam alius, ante Dioſcoridem, quantum recordor; quin & Plinium, tam curioſum harum rerum indagatorem, Dioſcoride ſesquiſæculo fere juniorem, id latuerit, haud dubie colligitur, balſamum Ægypto non fuiſſe plantam indigenam, ſed aliunde poſtmodum illuc advectam. *Aluit quidem*, inquit Carol. Cluſius, in Scholio citato, *Ægyptus loco quodam, Cairo vicino, quem Mathaream appellant, & nunc etiam paucos balſami frutices, ſed ex Arabia ſemper petitos; quemadmodum olim Judæa habuit.* Conſentientem habet Caſp. Hofmannum, de Med. officin. ſub tit. Balſami, p. 119, his verbis. *Ex Arabia in Palæſtinam translata (balſami orbuſculæ) longo ante Salomonis imperium tempore, duravit ibi usque ad Cleopatram, quæ, conſenſu Herodis Magni, e Judæa balſamum in Ægyptum transtulit. Ibi ut hodieque vivit, ita quoties hortulanorum incuria perit, reſtauratur ex Arabia per Baſſas Cairinos, beneficio illorum, qui ſingulis annis ad ſepulchrum Mahomedis peregrinantur.* Confer. Bochardus, in Geograph. Sacra Libr. 2, c. 36.

§ V.

Unica itaque, rejectis aliis, remanet Arabia Felix ſeu dives, a variorum fructuum copia, & largiori arborum gemmarumq; proventu, ita dicta, quas inter non minimum certe locum occupat balſami frutex, qui huic regioni quaſi propria eſt, ut omnes aliæ regiones balſamum huic ferant acceptum. Quanquam enim Theophraſtus Libr. 9, cap. 6, Hiſtor. plantar. ſcribat: Ἄγριον δὲ οὐδὲν εἶναι βάλσαμον οὐδαμοῦ *balſamum nullibi ſylveſtre eſſe*, tamen id de hac regione, cum multis eruditis αὐτόπταις, ſtatuere vix dubito. Antiquiſſimis enim

 jam

jam temporibus hanc ob cauſam celebris fuit iſta regio, adeo, ut Scriptores denominationem temporum hinc petierint. Sic enim Pauſanias, in Bœoticis: ἐπὰν οὖν συλλέγειν τοῦ βαλσάμου τὸν ὀπὸν ἀφίκηται τοῖς Ἄραψιν ὥρα: *Cum Arabibus balſami ſuccum legendi tempus venit.* Adjiciunt, ex veteribus, huic ſententiæ calculum Diodorus Siculus, ex recentioribus, Proſper Alpinus, Veslingius, Bellonius, Volckamerus, Cluſius, Fridr. Hofmannus in Clave, aliique plurimi. Neque re ipſa, quanquam verbis, diſſentit Casparus Hofmannus, l. c. cum ex Arabia Petræa opobalſamum ad nos afferri ſentit: cum differentia in eo tantum ſita ſit, quod Mecham, quæ ipſi veterum Petra eſt, circa quam maximus illius fruticis & ſucci proventus eſt, ad Arabiam Petræam, quod aliqui faciunt, retulerit, alii vero ad Felicem ſcribant, de quo vid. Geographi.

§ VI.

Noſtris in regionibus, inter rariſſima exotica, vix in hortis divitum & Magnatum hactenus reperitur. Plantam hanc vivam Proſperum Alpinum aluiſſe, pluribusque viſendam & opobalſamum, ex illa ſtillans, exhibuiſſe, ſcribit Hofmannus in Clave Schroeder. p. 576. Num hodie in horto medico Leydenſi reperiatur, quod aliqui affirmant, non conſtat, cum Hermanni tempore eam ibidem nondum extitiſſe, ex catalogo horti Lugduno Batavi colligere detur.

§ VII.

Eſt autem BALSAMUM arbuscula fruticoſa, in eo viti ſimilis, quod & amputari amet, &, vinearum in modum, colles impleat; duorum aut trium cubitorum altitudine, multis ramulis, iisque valde gracilibus gaudens. *Cortex* viridis in novis ſurculis & glaber, in veterioribus canus & rugoſus eſt; ad inſtar aliorum, qui reſinam fundunt, digitis tritus, valde odoratus, ſapore thuri ſimilis. Sub hoc *lignum*, duorum digitorum, ut plurimum, craſſitie, fulvum & ſubrubrum, reſinoſum, ſi bonæ notæ, & aliquatenus opobalſamum

ſpi-

ſpirans, *Xylobalſamum* quodvocatur. *Folia* habet pauca, absque ordinefere poſita, terna, quina, ſeptena, ſingulis aliis adnata, rutam æmulantia, niſi, quod his ſint albidiora; ſi diſſecantur, lactescunt, cum egregio odore aromatico. Viriditatem ſervant perpetuam & illibatam; ob particulas ſcilicet reſinoſas & calidum innatum, quod frigori perferendo par eſt. Pena & Lobelius tradunt, folia balſamum exuere Decembri, & Martio nova protrudere; contra fidem aliorum autorum. Sed hi aut erronei fuere circa arboris ſpeciem, aut de illis individuis ſunt locuti, quæ in noſtris terris habentur, quæ naturam ſuam hac in re facile exuere poſſunt; non aliter ac terebinthus, quæ in ſolo natali ſemper viret, in horto vero Gothano folia deponit. vid. Diſſertat. ſub Præſidio Wedeliano de terebinthina hic ventilata. *Flores*, ſecundum Alpinum αὐτόπτην, fert albos, parvos, quaſi in umbellæ formam poſitos, tres potiſſimum in ſingulis alis, acaciæ proximos & valde odoratos. Hos contra morem, umbellarum, tetrapetalos, petalis rotundis conſtantes, quidam vocant: cum tamen, ſi ad fructum ſiliquoſum quispiam reſpexerit, eos tretrapetalos potius irregulares; ex figura autem, apud Theophraſtum, p. 999. conſpicua, polypetalos ſtellatos pronunciandos eſſe pateat. Mihi, ſilente Moriſſonio atque Turnefortio, ad exemplum Raji, αὐτοψία deſtituti, hic certi quidpiam definire non licet. Poſt caſum floris, proveniunt *Semina* flava, folliculis nigris, ſiliquoſis, ſubrotundis, magnitudine unius digiti, ſubrubentibus, contenta, *carpobalſamum* vocata, itidem odorata, intus humorem flavum, melli ſimilem habentia, ſapore amaro, parumque acri linguam ferientia, uti, eleganter ſatis, pro more, Wormius in Muſeo p. 223, præeunte Alpino, demonſtrat.

§ VIII.

Hæc arbuſcula menſibus æſtivis, & imprimis Julio & Auguſto, luna exiſtente plena, & æſtu maxime urgente, in par-

parte inferiori inciditur. Perinde eſt, num inciſio fiat ferro, an oſſeis cultellis, lapidibus, aut vitro. Quanquam enim Plinius, loc cit. poſterius potius commendet, & ferro vitalia lædi ſcribat, quod Solinus, tanquam fidus ejus epitomator, confirmat; tamen cum Theophraſto, Dioſcoride & recentioribus, nulla inſtrumenti electione opus eſt, modo ſcindens caveat, ne ultra corticem illud inſerat, quod plantæ exitioſum evadit. Ex hoc vulnusculo, facta ſcilicet ab æſtu ſolari humorum rarefactione, emanat liquor ſupra deſcriptus, ab omni ſæculo in magno pretio habitus, & *opobalſami* nomine veniens.

§ IX.

Quod autem emanat, teſte Theophraſto, l. c. multum non eſt; imo, ſi Dioſcoridi fides eſt habenda, tam parca provenit ſtilla, ut ſingulis annis, ne plures quidem, quam ſeni ſeptenique congii cogantur: hinc quando alii ſpatio trium horarum, duodecim hujus liquoris libras effundi ſcribunt, immane quantum, quoad ponderis quantitatem lapſi videntur; cum arbuſculæ magnitudo & textura omnino tenera, hinc & opobalſami raritas & charitas, aliud contrariumque ſvadeat.

§ X.

Differentias hujus vegetabilis quod attinet, diverſo reſpectu & eæ diverſæ ſunt. Ratione enim fruticis, Plinius Libr. 12, c. 25, tres conſtituit: Arboris tria genera, inquit, unum tenui & capillacea coma, quod vocant *Eutheriſton* (quod Dioſcorides theriſton tantum nominat) alterum ſcabro aſpectu, incurvum, fruticoſum, odoratius, quod *Trachy* appellant; tertium *Eumeces*, quia eſt reliquis procerius, levi cortice. Conſentit cum hoc Dioſcorides, Libr. 1, c. 18: *διαφέρον αὐτὸ ἑαυτῷ τραχύτητι, καὶ μήκει, καὶ ἰσχνότητι, differt*

fert balſamum a ſe invicem ſcabritia, proceritate, & gracilitate. Attamen, quoniam omnes ſpecies memoratorum fruticum opobalſamum fere ejusdem bonitatis fundere dicuntur, ideo minoris momenti, & hortulanorum tantum iſta diſtinguendi ratio eſſe videtur.

§ XI.

Altera differentia ipſam concernit reſinam, & ex modo eam colligendi reſultat, cujus meminit Busbequius, epiſtol. 4, de rebus Turcicis, p. 431, his verbis: *Duplex ejus fruticis ſucci genus,* (de Opobalſamo loquens) *unum, quod ex oleo decoctorum foliorum cogitur, quod nigrum eſt & vile; alterum flavum, quod ex vulnere inciſi corticis ſtillat; quod eſt genuinum.* Sed quoniam parum vel nihil illius nigricantis balſami ad nos affertur, non erimus in deſcribendis ipſius qualitatibus magis, quam par eſt, ſolliciti.

§ XII.

Tertia differentia a ſolo natali petitur. Quanquam enim ſola Arabia felix ſit genuina balſami patria, tamen negandum non eſt, aliis in regionibus illud etiam coli. Hinc naſcitur differentia, ut aliud opobalſamum Syriacum, aliud Ægyptiacum, Judaicumque aliud & Arabicum audiat; quæ tamen cum frutice & virtutibus non adeo differant, hinc diſtingui vix merentur.

§ XIII.

Adduximus in capite primo notas characteriſticas, ex odore, colore, conſiſtentia, ſapore &c. opobalſami ſumendas, quapropter adhuc de reliquis bonitatis notis dicendum erit: quarum certe non ultima eſt, cujus Dioſcorides, l. c. mentionem facit; quod ſcilicet nullam in veſtibus de ſe maculam relinquat, ſi ipſis inſtilletur: quod & in oleis deſtillatis æthereis lavendulæ, cinnamomi & reliquis vidi, & puritatem ipſorum denotat. In aquam inſtillatum, ſi recens & mediæ ætatis eſt, ſupernatat, & per totam ſuperficiem ſe ex-

C pan-

pandit, immiſſo vero ſtylo omne iterum adhæret, ob particulas ſcilicet reſinoſas, cum gelatinoſis ita mixtas, ut nullo modo cum aqua ſint miſcibiles: annoſius vero fundum petit, ob amiſſas particulas leviores & ſubtiles, remanentibus craſſioribus & ponderoſioribus. Lacti inſtillatum opobalſamum, aliqualem ipſi coagulationem infert; de qua vid. Dioſcorides, l. c.

§ XV.

Ad pretium quod attinet, illud variat, pro diverſitate opobalſami, ementis & vendentis. Communiter tamen in natali loco duplo argenti pondere redimitur illud, quod bonæ notæ exiſtit. Et hoc pretium priſcis jam temporibus in uſu fuit. Sic enim Theophraſtus, l. c. πωλεῖσθαι δὲ τὸ μὲν ἄκρατον δὶς πρὸς ἀργύριον, *vendi ſyncerum duplo argenti.* Quod confirmat Dioſcorides, l. c. πωλεῖται ἐν τῷ τόπῳ σάθμος αὐτοῦ πρὸς διπλοῦν ἀργύριον *venditur in loco natali pondus ipſius duplo argenti.*

§ XVI.

Ceterum memorabile adhuc eſt, quod hujus futicis umbram ſerpentes & viperæ amare ſoleant. Meminit hujus rei, Pauſanias, in Boeoticis, Libr. 9, ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Ἀράβων, ὅσοι τῶν ἐχίδνων περὶ τὰ δένδρα τὰ βάλσαμα οἰκοῦσι: *In regione autem Arabum, quotquot viperæ circa balſami arbores habitant.* & paullo poſt: τροφὴ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ὁ τῶν βαλσάμων ὀπὸς ἥδιστος: *eſt enim liquor balſami cibus ipſis longe ſvaviſſimus.* Num pari veritate id fiat, qua in noſtris terris bufones circa radices ſalviæ nidulari dicuntur, in medio relinquo: videatur, præter Hofmannum in Clave, p. 538. Mejerus, de inſectis Medicis.

Cap.

CAP. III.

Temperamentum, Vires & Uſum Opobalſami oſtendit.

§ I.

TEmperamentum, quod nihil aliud eſt, quam peculiaris in quolibet alimento & medicamento principiorum conſtituentium miſcela, a qua fluidæ potiſſimum, hinc & ſolidæ partes in corpore humano diverſimode afficiuntur, nunc conſiderandum eſt. Hoc enim in genere quaſi demonſtrat vires mixtorum, & ſtatim indicat, ubi, in quibus morbis, & ſubjectis medicamentum aliquod ſit adhibendum. Eſt itaque opobalſamum, ut receptam loquendi methodum retineam, calidum & ſiccum ſecundo, vel potius tertio gradu; quod innuit, activum id quidem eſſe per has qualitates, absque tamen corporis utentis noxa atque damno, niſi in doſi excedatur.

§ II.

Calidum id diximus, ob particulas ſulphureas volatiles, & vires in corpus humanum inde emergentes. Siccum eo reſpectu dicitur, quod humidum in corpore non modo non auget, & defectum ipſius reſtituit, ſed & illud abſumit, per tranſpirationem ſenſibilem atque inſenſibilem, urinariaque itidem vaſa difflat & ejicit, unde variæ ipſius emergunt operationes. Conſentit in hac re Galenus loco ſupra p. 10. adducto, nec non Dioſcorides l. c. & Margravius in mat. med. concentrat. Hinc in genere virtus *calefaciendi, incidendi, attenuandi, reſolvendi, aperiendi & roborandi* in ipſo eſt.

§ III.

Ex hiſce fundamentis *bezoardicum & alexipharmacum*

eſt egregium. Cum vero hæc triplicis ſint generis, volatilia, media & fixa, mediis opobalſamum adnumeramus, utpote, quod blanda ſua vi diaphoretica, ſudorem promovet, & particulas, in MSea turbas facientes per emunctoria cutis, disjicit, difflat & ſecernit, ſimulque vi ſua balſamica colorem vitæ roborat, ne quid detrimenti capiat.

§ IV.

Generoſum hinc eſt remedium in *peſte* præcavenda & curanda; febribus item malignis, petechialibus, morſibus viperarum, canis rabidi, ſcorpionum, aliorumque animalium, interne propinatum, & externe vulneribus impoſitum. Perſæ in his morbis admiſcere ſolent confectionem principum, theriacam & mithridatium, idque non incongrue, ut prolixe docet Angelus de St. Joſepho, in pharmacop. Perſica. Singulare quoque celebratur a Tabernæmontano antidoton in eſu napelli lycoctoni, cum melle, ruta, & pimpinella ana ℈j. & a Dioſcoride datur, contra aconitum hauſtum in lacte: conferatur Plinius, libr. 23, c.4.

§ V.

In *cerebri* & *nervorum affectibus* frigidis egregium eſt remedium, utpote quod non modo ſale ſuo volatili oleoſo nervos obſtructos aperit, roborat, & debilitati ipſorum medetur; ſed & ipſos ſpiritus, in generatione ſua impeditos, excitat, motusque eorum deficientes inordinatosque corrigit. Salutare itaque eſt in cephalalgia, hemicrania, a cauſa frigida, vid. Serenus Sammon. c.3, in apoplexia, paralyſi, memoriæ debilitate, morbo comitiali, vertigine, incubo, & affectibus ſoporoſis. Memoratu quoque dignum eſt, his in affectibus non modo interne, ſed & externe adhibitum, inque aurem cum bombace impoſitum, ob particulas ſubtiles maximeque penetrantes, iſtud partes ſuas implere. Teſtatur id, ab experientia edoctus, Medicorum Virgilius Serenus Sammonicus, c. 1, de capite medendo:

Bal-

Balſama ſi geminis inſtillans auribus indas,
Tum poteris alacrem capitis reparare vigorem.

Qua ratione etiam in *affectibus aurium* & *auditu impedito* valet, ſive ſolum id adhibeatur, ſive cum oleo acuſtico ſimplici & compoſito Wedelii mixtum applicetur. Nec in *affectibus oculorum*, nubecula ſcilicet & videndi debilitate contemnendum eſt, quod, præter quotidianam experientiam, Dioſcorid. l. c. & Plinius, Libr. 23, c. 4. docent. Miſceri hinc commode poteſt cum pingvedine viperarum, quæ & ſola remedium ophthalmicum nobiliſſimum præbet.

§ VI.

Quanto difficilius eſt, inter *morbos pectorũ*, in ſpecie pulmonum vitia curare, quod, præter alios, egregie quoque demonſtrat Baglivius, Libr. 1, praxeos c. 9, § 1, de pleuritide, tanto certe majori ea medicamenta ſunt habenda in pretio, quæ his in morbis ſingulare quid efficiunt: inter quæ opobalſamum etiam a Plinio & Dioſcoride pariter ac neotericis celebratur. Hinc in phthiſi pulmonali, maximum officium præſtat, cum pleriſque fere indicationibus ſatisfaciat. Blanda enim ſalina amaritie abſtergit ulcus, idque ſulphuris balſamici vi travmatica conſolidat, ſimulq; ægrum roborat. vid. Plinius, l. c. Wedelii Praxis clinic. de phthiſi, & D. Hundertmarcks Mediciniſcher Extract, c. 8, de Phthiſi. Et ex eodem fundamento, longeque facilius, ſimplicibus pulmonum abſceſſibus indefinitis pariter ac definitis, quos vomicas vocant, necnon aſthmati, catarrho ſuffocativo, ſimilibusque ſuccurrit; ubi, pro ratione circumſtantiarum, cum liquidis, elix. pectoral. ſpirit. ſalis ammon. aniſat. eſſ. gumm. ammoniac. lignor. myrrhæ, & quidem cum talibus difficilius, promtius autem cum ſacharo & pulveribus variis miſcetur. Sic ſcimus, magnific. Wedelium nuper mulieri, aſthmate priodico labo-

ranti pulv. pectoral. reſolv. bezoard. Jovial, pulv. cacheƈt. cinnabaris, ana ℈i, cum balſami de Mecha gt. iij l. iiij miſtam, optimo cum ſucceſſu præſcripſiſſe.

§ VII.

Ex elementis Opobalſami fluit *cordialis* ejus virtus, ut *analepticum* & *confortans* ſummum ſalutetur. ſpiritus vitales enim per explicationem ſulphuris ac ſalis in ſangvine augendo, & in juſtum motum excitando, cordi non ſolum, ſed & toti quoque inſervit corpori, ideoque remedium evadit præcipuum in lipothymiis, debilitate virium &c. Utile præcipue in ſenibus, a cauſa frigida affectis. Miſcetur cum eſſent. ambr. mari. cinnamom. ſpirit. ſalis ammon. aromat, pulv. abſorbent. confect. alckerm. aliisque, vid. Rolfincii Ord. & Meth. commendat. Libr. 8, Sect 2, c. 1, p. 710.

§ VIII.

Stomachicum porro & *carminativum* eſt medicamentum, nulli ſecundum; ſale enim blando volatili reſolvit flatus, roborat ventriculum, ne in tanta copia illi provenire poſſint; quia coctionem juvat & calorem auget. Hinc chylificationi læſæ, cardialgiæ, inflationibus ventris, & omnibus flatuum moleſtiis, a cauſa frigida ortis, medetur, in & externe, cum oleo carminativo Mynſ. eſs. carminat. Wedel. eſs. amar. aliisque adhibitum.

§ IX.

Eſt etiam opobalſamum *diureticum* egregium. Ratione enim ſalis volatilis ſerum non modo fundit & ſic ad exitum componit; ſed & partes ipſas roborat, & viſcidam materiam obſtruentem reſolvit, ut illæ tanto melius ſecernere poſſint ſerum ſuperfluum. Facit hinc officium in calculo, urinæ difficultatibus, morbis venereis, gonorrhoea ſimplici & maligna, fluore albo ſimplici itidem & maligno &c. Obſervatur, poſt ipſius uſum, odor urinæ violaceus, qui ab intime reſolutis

par-

particulis ſalino ſulphureis, provenit, quod cum terebinthina, oleo juniperi, & aliis commune habet.

§ X.

Præter hos vero laudatos effectus, in *morbis mulierum* quoque eſt remedium non ſpernendum. Aperit enim & roborat, reſolvitq; pituitam viſcidam, uteri poros reſerat, & ὀργασμὸν ſanguini conciliat. Commendatur hinc in movendis menſibus, & chloroſi virginea, fluore albo (quod jam ſupra ſub uſu diuretico diximus) pellendo foetu & ſecundis. Sic modo laudatus Wedelius in fluore albo comendat balſami de Mecha ʒj, cum olei cubebar. gt. iij. miſturam cujus Doſ. vi gtt. Imo Alpinus refert mulieres in Ægypto ſterilitatem arcere, opobalſamo epoto, ſuppoſito, & ſuffitu partibus genitalibus admiſſo, felici omnino ſucceſſu. Neque hoc fit ſine ratione: dum enim tubulos obſtructos uteri reſerat, elaterem ovarii in ordinem vocat, caloremq; uteri auget, non poteſt non bonum edere effectum; maxime ubi univerſalia, VSio, purgantia, balnea, & alia uterina ac nervina concurrunt.

§ XI.

Præterea *aphrodiſiacum* opobalſamum eſt, venereum animans appetitum in utroque ſexu, præſertim ſi impotentia a cauſa frigida ortum habuerit; quod ſenibus admodum familiare eſſe ſolet. Quemadmodum vero aphrodiſiaca triplicis ſunt generis; prima ſcilicet pars ipſorum agit ſemen in copia augendo, altera nervos & fibras roborando, & tertia ſtimulando, ita ſolum opobalſamum omnibus ſatisfacit. Dum enim calorem debilem auget, & ſic coctionem ſeminis promovet, ad primum, tum nervos roborat, ad alterum, & tum ſale ſuo ſubacri ſtimulat, ad tertium genus referendum eſt. Non enim ſolum ſtimulat & ſic magis moleſtiam creat, quod a pipere & cantharidibus fieri ſolet; ſed dicto modo nervis

&

& ſpiritibus ſuccurrit, frigiditatem corrigit, & torpori fibrarum mederur. Commode hinc miſceri poteſt morſulis, tragæis & rotulis ſtimulantibus, cum ſpeciebus diamari, diambræ, diamoſch. diacubebarum, lætificant. Galen. confection. alckerm. & ſimilibus aliis. Sic ſcio virum primarium, qui elæoſacharo ex opobalſamo quotidie utitur, optimo ſucceſſu.

§ XII.

Anthelminticum quoque eſt opobalſamum egregium, ſi amaritiem & ſal volatile ſulphureum ſpectes, utpote vermibus maxime contraria exiſtentia. Taceo vim ipſius *febrifugam*, de qua Plinius, l. c. nec non *antiſcorbuticam* & *antiarthriticam* in doloribus iſchiaticis, ubi, ſi non omne abſolvit punctum, tamen cum aliis conſulto in uſum trahitur.

§ XIII.

Utendi modum internum opobalſami quod attinet, is eſt vel ſolitarius, vel cum aliis. Si ſolitarie & ſine primario id fiat, datur â gt. V. ad XII. vel XV. Quanquam vero non deſint medici, qui id ad ʒß. l. ʒj. ſvadeant, tamen id vix tuto fit, cum ſemper melius ſit infra ſummam conſiſtere doſin, & pro circumſtantiarum modulo id repetere, quam ſimul & ſemel ſupra modum aſcendere. Cum aliis ſi detur, minuenda eſt doſis, pro indicationum & medicamentorum remixtorum varietate. Sic v. gr. datur cum Tinct. bez. elix. pectoral. eſſ. carminat. ſpiritu ſalis ammon. pulv. bez. maj. minor. pectoral. ſtomach. Qvercet, ut gt. j. vel ad ſummum ij pro doſi ſint. Imo, quoniam in pauca quantitate eſt activum medicamentum gt ß vel tertia pars, in aliquibus caſibus, ſufficit, quod in pulveribus & alias optime fieri poteſt. Ad vehiculum quod attinet, variat illud, prout morbus varius & diverſus eſt. Sic ſi nihil obſtet

ſtet vinum commode eligitur, vel, ſin hoc non liceat, cereviſia, decoctum herbæ thee, vel quodcunque aliud, morbo ſpecifice accommodatum. Dioſcorides & Plinius lac commendant; quod tamen promiscue concedendum non eſt.

§ XIV.

Præterea quoque inter EXTERNA medicamenta non immerito referendum eſt opobalſamum. Siquidem mundificans eſt egregium, travmaticum maxime ſalutare, & paregoricum denique dolores mitigans nulli ſecundum. Singularem vero in vulneribus opobalſami uſum, ipſe teſtimonio ſuo ſuffulcit Spiritus ſanctus, qui aliquoties in gravioribus vulneribus moralibus ad illud provocat, v. gr. Iſraelitarum, Jerem. 8, v. 22, c. 46, v, 11. Babyloniæ c. 51, v. 4. Ex quibus elucet, illud tum temporis in his caſibus maxime fuiſſe adhibitum a Judæis. Neque diſſentiunt hac in re ſcriptores profani, Dioſcorides, Theophraſtus, Plinius aliique plurimi, & ex recentioribus Hofmannus, in Clave, Mangetus, in Biblioth. pharmacevt. Alpinus, in dialogo, Veslingius in vindiciis opobalſami, Volckamerus, & Scaliger in exercitationibus contra Cardanum, Exercit. 157, qui ultimus maximum periculoſiſſimumque ſub oculo ſiniſtro vulnus ſibi opobalſamo curatum fuiſſe teſtatur. Et hoc non modo præſtat in vulneribus ſimplicibus & carnoſis, ſed & aliis longe periculoſioribus, nervorum ſcilicet, tendinum, & cerebri gravioribus, imo ipſis venenatis, in morſu canis rabidi, viperarum, ſcorpionum &c de quibus in ſuperioribus egimus.

§ XV.

In ulceribus antiquis & ſordidis quoque egregie ſe gerit balſamum; mundificat enim illa, & vi ſua balſamica condit quaſi, ut eo melius labia adduci & conglutinari poſſint. Miſcetur hinc commode cum aliis ungventis mundifica-

ſicantibus & abſtergentibus, v. gr. ægyptiaco, apoſtolorum, fusco Wurzii, aliisque huic fini inſervientibus.

§ XVI.

Uſus denique opobalſami *antiloimicus* eſt notandus. Tempore enim peſtis, præſervandi fine, medici & alii, qui circa infectos eſſe debent, illinunt nares, tempora & pectus aut ſolitarie, aut cum aliis balſamis hujusmodi remixtum; Sic enim venenati halitus corriguntur, antequam ad pulmones tranſeunt. vid. Rolfinc. Ord. & meth. Com. Libr. 10, Sect. 1, c. 10.

§ XVII.

Præter hos uſus vero alium habet, magis ad gynæcæum, quam ad medicinam pertinens, *cosmeticum* ſcilicet, qui hactenus inter rariora & ſecreta faciei medicamina habitus fuit. Reſolvunt ſcilicet in ſpiritu ſalis amoniaci inflammabili tantum opobalſami, quantum imbibere valet, & poſtea cum aqua roſarum, ſigill. Salom. flor. fabar. ſpermat. ranar. in egregium lac præcipitant cosmeticum, elegantem nitorem & albedinem cuti concilians, ſimulque maculas abſtergens, & rugas faciei complanans. Tacemus uſum in ungendis Regibus & Sacerdotibus, quod olim in Judæa maxime; & noſtro tempore, Wilhelmo, Angliæ Reg. factum eſſe ſcio; in balſamandis corporibus, gravis oritur quæſtio: an Mumiæ Ægyptiorum regiæ hujus liquoris beneficio fuerint balſamatæ, nec ne? quam tamen, tanquam magis curioſam, in aliud tempus differimus.

Cap.

CAP. IV.

Præparationes & Compoſitiones, quas ingreditur Opobalſamum, ejusque ἀντιβαλλόμενα exponit.

§ I.

Quanquam opobalſami ſubſtantia, a natura ipſa ad juſtum puritatis gradum evecta ſit, ut cruda, vel, ut medici loqui amant, *in ſubſtantia*, absque ulla præparatione in uſum vocari poſſit; cum tamen in ſuperioribus fecerimus mentionem deſtillationis, cujus beneficio particulæ volatiles magis ſecernuntur, relictis in fundo fixis & emplaſticis; ideo verbo innuimus, hujus deſtillandi rationem nihil a terebinthina differre: videatur Stifferus, in Laboratorio chymico, Specimen. 3, c. 10, & Hermannus, in cynoſ. mat. Medic.

§ II.

Magis vero æſtimanda eſt ESSENTIA, quando opobalſami parti uni, ſeptem vel octo ſpiritus vini tartariſati affunduntur, quæ a ſoluta penitus hac puriſſima reſina, colore ex flavo rubescente tingentur, nullis in fundo fecibus relictis, quibus ea, æque ac balſamum de Capaiva & camphora, deſtituitur. Uſurpatur talis eſſentia fere in omnibus hactenus memoratis affectibus, in quibus opobalſamum ipſum commendatum fuit, commodiusque cum aliis medicamentis, per conforme menſtruum paratis, miscetur. Inde in chloroſi, cum metu phthiſeos illuſtris Wedel. de morb. mulierum: R. elix. pectoral. ℥iij. eſſ. theriacal. balſ. ʒj. ſpirit. ſalis ammon. aniſat. eſſ. opobalſ. ver. ana ℈ß. M.

§ III.

Obſervandum vero, poſſe & eſſentiam hance fieri, dicto modo, ſimplicem & compoſitam, junctis opobalſamo cephalicis, ſtomachicis, nervinis, diureticis, bezoardicis & alexipharmacis, quorum egregium certe exemplum præbet, *Tinctura bezoardica eſſentificata Wedeliana*, cui ad latus poni poteſt, ejusdem *theriaca cœleſtis*, in peculiari de hoc extracto diſſertatione communicata, quibus opobalſamum non minus ſvavitatem, quam virtutes communicat egregias.

§ IV.

Præterea in electuaria quoque alexipharmaca & antidotalia, præſertim a veteribus recipitur, quorum exempla præbent, theſauraria quaſi ſimplicium medicamentorum, Theriaca & Mithridatium, quæ maximas virtutes in ſpecie contra venena ab opobalſamo habent; ita ut Medici omni ævo ſolliciti fuerint, quo genuinum opobalſamum ad theriacam impetrarent. Imo Galenus, ut ſupra jam innuimus, videre voluit balſamum reſinam ſudantem &, illam loco regulæ habere, ne adulteratum pro vero agnoſceret. Poſtquam vero barbari Europam occupaverunt, ſilentibus, cum ſtudiis & bonis artibus, etiam commerciis, per multa ſecula ne gutta quidem genuini ad nos delata eſt. Anno vero 1640, cum per navigationes Venetas bona ejus quantitas in Italiam adveheretur, pharmacopoei aliqui, potiſſimum Romani, non ſine conſilio medicorum, id compoſitioni theriacæ indiderunt. Cum vero id innoteſceret reliquis, non defuerunt, tam ex Medicis, quam pharmacopoeis, qui hoc inſtitutum valde improbarunt, neſcio quibus rationibus ſententiam ſuam comprobantes. Donec tandem res ad ſummum Pontificem delata, qui tum temporis Urbanus octavus erat, (ac ſi ſcilicet Papa etiam in his rebus infallibilis eſſet,) qui, cum

cum, ob materiæ difficultatem, nihil moliri auderet, utriusque ſectæ conſenſu, elegit Petrum Caſtellum & Joh. Veslingium, viros iſto tempore in his ſtudiis conſummatiſſimos. Ambo vero hoc legitimum opobalſamum eſſe ſtatuerunt, & ſcriptis probaverunt, quod theriaca, quæ hoc ingrediens agnoſceret, reliquis ſit præferenda. vid. Hofm. de Med. Offic. & Rolfinc Ord. & Meth. Lib. 10, Sect. I, c. 12.

§ V.

Ingreditur quoque trochiscos hedichroos Mesve & Galeni, & per conſequens omnes alios, quæ hos ſibi remixtos habent, Confectionem auream Alexandrinam Nicolai, Confectionem Principum, aliasque; quas tamen, quia non adeo officinales ſunt, lubens prætermitto.

§ VI.

Quoniam autem non omni loco, neque omni tempore haberi genuinum opobalſamum poteſt, medici pariter ac pharmacopoei de ſuccedaneo, quod, ſi non omnes, quod vix ſperandum, tamen pleraſque ejus vires poſſideret, ſoliciti fuerunt. Hinc diverſa ſubſtituerunt ἀντιβαλλόμενα, ut quilibet fere, pro ſuo captu, novum excogitaverit. Sic enim Zwelferus oleum nuciſtæ expreſſum, Doringius oleum ſuccini rectificatum, cum quo etiam Mangetus in Biblioth. pharm. facere videtur, Valerius Cordus oleum caryophyllorum, Galenus (niſi liber, de ſuppoſitiis medicamentis, ipſe ſuppoſititius ſit) oleum irinum, Nicolai & Bartholinus, oleum juniperi, alii terebinthinam, alii oleum hyperici, ſubſtitui commodiſſime putant.

§ VIII.

Cum vero unica potius admittenda ſit veritas, &, teſte Chriſtiano Wedelio, in diſſertatione de theriaca, hodie non opus ſit ſuccedaneis in ipſius compoſitione uti, æquum eſt,

 ipſum

ipſum opobalſamum recipere. Quodſi vero plane haberi nequeat, commodiſſime ipſius loco balſamum aliquod naturale, Tolutanum v. gr. vel Capaivanum, quæ proxime ad verum accedunt, ſubſtituendum. vid. Etmullerus Comment. in Schroeder.

§ VIII.

Non defuerunt denique olim Medici, qui videntes, opobalſamum haberi minus poſſe, analogon tale per deſtillationem variorum ſimplicium quæſiverunt. Duæ jam occurrunt compoſitiones tales, quas huc, coronidis loco, tranſcribam. Primam communicat Matthiolus, in notis ad Dioſcoridem, ſub balſamo, ſequentem in modum: R. reſin. terebinth. abiegn. ana ℔. j. thur. alb. ladan. ana ℥VI. nard. Indic. ℥ij. radic. Phu. irid. acor. aſar. cyper. ana ℥j. maſtich. Galang. caryoph. caſſ. odorat. Zedoar. ana ℥VI. nuc. myriſtic. ℥ IV. caſtor. ℥x. oſſ. cariotar. ſtyrac. calam. laſeris ana ℥j. mac. ℥j. agalloch. ℥ij. gum. elemi ℥VI. aloes hep. myrrh. ana ℥iß. ſangv. dracon. ℥VI. fl. lavendul. ℥IV. ol. ungvent. gland. ℥vj. Conc. Cont. M. deſtill. per retortam, igne arenæ legitimis gradibus, ſic prodibit primo aqua, 2) oleum flavum, & 3) rubrum quod balſamum vocat; graviſſime potius foetens, ex tot combuſtis concretis reſultans, oleum empyrevmaticum appellandum potius. Altera compoſitio eſt Eurici Cordi, a Valerio Cordo in diſpenſatorio deſcripta, quæ liquorem ſpirituoſum non contemnendum, & ſub finem deſtillationis oleum aromatici odoris, & tandem eſſentiam myrrhæ, opobalſami titulo, uti videtur, condecorãdam, offert, eſtque ſequens: Rec. irid. Jllyr. zedoar. cubebar. cardamom. maj. min. agalloch. olei benezoin. ana ℥iij. Caryoph. Nuc. M. mac. gran. juniper. caſſ. cinnam. ſantal. cit. benz. ana ℥ij, croc. aſar. majoran. ſchœnanth. nard celticr. oſar. rubr. cyper. long. & rot. ana ℥j. camphor. ℈ij. Moſch. ℈j. Hæc omnia trita

ma-

macerentur in vino rhenano, ter ſublimato, octo dies, poſtea diligentiſſime deſtillentur in balneo. Deſtillatæ deinde aquæ vitæ, ut quondam ſpiritus vini audiebat, quæ primo exierit, cape ℥vj, in quibus diſſolve myrrhæ optimæ candidiſſimæ electæque ℥ij, ſic tenuiſſima & præſtantiſſima pars myrrhæ aquæ vitæ miſcetur, craſſior vero, inſtar fecis ſubſidet, quæ nequaquam eſt ſeparanda aut colanda: quoniam in fundo dimiſſa ipſum *opobalſamum* aliquod annis conſervabit incorruptum.

§ IX.

Priusquam finem diatribæ huic impono, verbo monendum puto, non æque illos ſuperiorum ſeculorum ſcriptores eſſe imitandos, qui in juſto minori pretio, pretioſiſſimum opobalſamum habentes, ejusmodi illud compoſitionibus admiſcuerunt, in quibus heroici illius medicamenti præſentia plane non deſideratur. Exemplum ſiſtunt trochisci Διαίων, corrupte Diavi & Diani audientes, ad caloris mitigationem & ventrum molliendum, ex prorſus difformibus & diſcordantibus concretis, alvum ſcilicet laxantibus, flor. ſcil. viridium violarum drachmis quinque, & todidem rhabarbari ſcrupulis, eandemque firmantibus drachmis tribus amyli, ſeminis papaveris albi ſcrupulis ſeptem, & plantaginis drachma una, cum rhodoſtagmate compacti, quibus, absque ulla ratione, opobalſami ſcrupulus admixtus, tanquam margarita, ſuper ſterqvilinium projecta, reperitur.

S. D. G.

SYncope de medio, vulgata paroemia, tollit,
Balſama dant vires, cor, animumque beant.
Heinſius in cathedris utroque eſt nomine clarus,
Novit quæ proſint, tollere quæ noceant.
Quid deceat Phoebus decernit, ut arbiter æquus;
Hoc doctum cingat clara tiara caput.

Clariſſimo Domino Doctorando fauſtæ & amicæ gratulationis ergo ſcribebat

GEORGIVS WOLFGANGVS WEDELIVS.

COrporis interitum perituri balſama tollunt,
Nunc eadem faciunt, ne Tua laus pereat.

Clariſſimo Dom. Doctorando, honoris meritiſſimi, affectus & gratulationis benevolæ cauſa ſcripſit

IO. ADOLPHVS WEDELIVS
D. & P. P.